

College voor Toetsen en Examens

ZORG EN WELZIJN BREED VMBO

Syllabus centraal examen 2018

2-versie, juni 2016

© 2016 College voor Toetsen en Examens vwo, havo, vmbo, Utrecht.

Alle rechten voorbehouden. Alles uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	4
1. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed BB	5
1a. Verdeling examinering CE/SE	5
1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	6
2. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed KB	12
2a. Verdeling examinering CE/SE	12
2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	13
3. Syllabus	20
• Zorg-en-welzijn-breed GL	20
• Verzorging GL	20
• Uiterlijke verzorging GL	20
3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL	20
3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE	21

Voorwoord

De minister heeft de examenprogramma's op hoofdlijnen vastgesteld. In het examenprogramma zijn de exameneenheden aangewezen waarover het centraal examen (CE) zich uitstrekt: het CE-deel van het examenprogramma. Het examenprogramma geldt tot nader order.

Het College voor Toetsen en Examens (CvTE) geeft in een syllabus, die in beginsel jaarlijks verschijnt, een toelichting op het CE-deel van het examenprogramma. Behalve een beschrijving van de exameneisen voor een centraal examen kan een syllabus verdere informatie over het centraal examen bevatten, bijvoorbeeld over een of meer van de volgende onderwerpen: specificaties van examenstof, begrippenlijsten, bekend veronderstelde onderdelen van domeinen of exameneenheden die verplicht zijn op het schoolexamen, bekend veronderstelde voorkennis uit de onderbouw, bijzondere vormen van examinering (zoals computerexamens), voorbeeldopgaven, toelichting op de vraagstelling, toegestane hulpmiddelen.

Ten aanzien van de syllabus is nog het volgende op te merken. De functie ervan is een leraar in staat te stellen zich een goed beeld te vormen van wat in het centraal examen wel en niet gevraagd kan worden. Naar zijn aard is een syllabus dus niet een volledig gesloten en afgebakende beschrijving van alles wat op een examen zou kunnen voorkomen. Het is mogelijk, al zal dat maar in beperkte mate voorkomen, dat op een CE ook iets aan de orde komt dat niet met zo veel woorden in deze syllabus staat, maar dat naar het algemeen gevoelen in het verlengde daarvan ligt.

Een syllabus is zodoende een hulpmiddel voor degenen die anderen of zichzelf op een centraal examen voorbereiden. Een syllabus kan ook behulpzaam zijn voor de producenten van leermiddelen en voor nascholingsinstanties. De syllabus is niet van belang voor het schoolexamen. Daarvoor zijn door de SLO handreikingen geproduceerd die niet in deze uitgave zijn opgenomen.

Deze syllabus geldt voor het examenjaar 2018. Syllabi van eerdere jaren zijn niet meer geldig en kunnen van deze versie afwijken. Voor het examenjaar 2019 wordt een nieuwe syllabus vastgesteld.

Het CvTE publiceert uitsluitend digitale versies van de syllabi. Dit gebeurt via Examenblad.nl (www.examenblad.nl), de officiële website voor de examens in het voortgezet onderwijs. In de syllabi 2018 zijn de wijzigingen ten opzichte van de vorige syllabus voor het examenjaar 2017 duidelijk zichtbaar. De veranderingen zijn geel gemarkeerd. Er zijn diverse vakken waarbij de syllabus 2018 geen inhoudelijke veranderingen heeft ondergaan.

Een syllabus kan zo nodig ook tussentijds worden aangepast, bijvoorbeeld als een in de syllabus beschreven situatie feitelijk veranderd is. De aan een centraal examen voorafgaande Septembermededeling is dan het moment waarop dergelijke veranderingen bekendgemaakt worden. Kijkt u voor alle zekerheid jaarlijks in september op Examenblad.nl.

Het CvTE stelt het aantal en de tijdsduur van de toetsen van het centraal examen vast en de wijze waarop het centraal examen wordt afgenomen. Deze vaststelling wordt gepubliceerd in het rooster voor de centrale examens en in de Septembermededeling.

Voor opmerkingen over syllabi houdt het CvTE zich steeds aanbevolen. U kunt die zenden aan info@hetcvte.nl of aan CvTE, Postbus 315, 3500 AH Utrecht.

De voorzitter van het College voor Toetsen en Examens,
Drs. P.J.J. Hendrikse

1. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed BB

1a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Zorg-en-welzijn-breed BB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		B	CE	moet op SE	mag op SE
ZW/K/1	Oriëntatie op de werkvelden	X		B	
ZW/K/2	Professionele vaardigheden	X	B	B	
ZW/K/3	Sociale en communicatieve vaardigheden	X		B	
ZW/K/4	Drama	X		B	
ZW/K/5	Grondhouding	X		B	
ZW/K/6	Informatie en communicatie technologie	X	B		B
ZW/K/7	Sociaal pedagogisch werk	X	B		B
ZW/K/8	Begeleiding van activiteiten	X		B	
ZW/K/9	Zorg en hulpverlening	X		B	
ZW/K/10	Persoonlijke verzorging	X	B		B
ZW/K/11	Assisteren en verzorgen	X	B		B
ZW/K/12	Haarverzorging	X		B	
ZW/K/13	Voedingsverzorging	X	B		B
ZW/K/14	Zorg voor huishouding	X	B		B
ZW/K/15	Facilitaire dienstverlening	X		B	

1b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

ZW/K/2	Professionele vaardigheden De kandidaat kan 1 planmatig werken <ul style="list-style-type: none"> - voorbereiden<ul style="list-style-type: none"> . oriënteren en kiezen . plannen - uitvoeren - evalueren 2 reflecteren op het eigen handelen 3 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - werkplannen/werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - volgens tijdschema, handleiding, instructie werken - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren/opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 4 de Nederlandse taal functioneel gebruiken <ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 5 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken <ul style="list-style-type: none"> - rekenen met inhoudsmaten/gewichten - rekenen met verhoudingen 6 economisch bewust omgaan met materialen en middelen 7 de werkzaamheden op een veilige wijze uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning<ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - wettelijke eisen en voorschriften bij het omgaan met materialen en middelen noemen - de functie van de arbo-wet noemen - de juiste werkhouding demonstreren bij werkzaamheden<ul style="list-style-type: none"> . bij alle professionele handelingen in een goede lichaamshouding werken
---------------	--

	<p>8 milieubewust handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennis van milieukeurmerken en -logo's - aspecten met betrekking tot milieubewust handelen noemen - de invloed die productie in het algemeen op het milieu heeft <ul style="list-style-type: none"> . vervuiling lucht, bodem, water . uitputting grondstoffen . energie . afval . ruimte beslag <p>9 hygiënisch werken</p> <ul style="list-style-type: none"> - de noodzaak van hygiënisch werken uitleggen <p>10 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>11 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren <p>12 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes - informatie beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit <ul style="list-style-type: none"> . objectief . subjectief
--	---

ZW/K/6

Informatie en communicatie technologie *)

De kandidaat kan

1 binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken

2 werken met eenvoudige, voor het vakgebied relevante software

3 een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen

4 het doel van het opslaan van relevante gegevens noemen, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van patiënten/zorgvragers/cliënten

5 voor- en nadelen noemen van gegevensverwerking

6 aspecten van technologische vernieuwingen noemen en is zich bewust van veranderingen voor de beroepspraktijk

- meer algemene recente en verwachte technologische ontwikkelingen
- invloed op maatschappelijke ontwikkelingen
- meer vakspecifiek recente en verwachte technologische ontwikkelingen
- invloed op de organisatie van het dienstverleningsproces
- verandering en verdwijning van beroepen

7 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren

- binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken
  - . bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet
  - . informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen
  - . informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek
- aspecten van geautomatiseerde gegevensverwerking noemen
  - . het doel van het opslaan van relevante gegevens, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van patiënten/zorgvragers/cliënten
  - . voor- en nadelen van gegevensverwerking

*)

Hierbij geldt de beperking dat de toetsing van ICT-toepassingen gerelateerd is aan de overige exameneenheden die centraal geëxamineerd worden.

<p>ZW/K/7</p>	<p>Sociaal pedagogisch werk</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen herkennen 2 de wederzijdse beïnvloeding van lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkelingen aangeven 3 de essentie van opvoedingsaspecten omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - structuur bieden - consequent zijn - belonen en straffen - de ontwikkeling van het kind 4 verschillende houdingen ten aanzien van opvoeding omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 5 begrip tonen voor gevoelens en wensen van de zorgvrager rond zorgverlening 6 met eigen emoties en die van anderen omgaan 7 de betekenis van zelfzorg en zelfredzaamheid van de zorgvrager en ADL uitleggen 8 de invloed van samenlevingsvormen op de opvoeding noemen
<p>ZW/K/10</p>	<p>Persoonlijke verzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 zorg dragen voor een verzorgd uiterlijk <ul style="list-style-type: none"> - handen, nagels - haren - gezicht - adem - lichaamsgeur - kleding 2 bij patiënten/zorgvragers/cliënten handen verzorgen, nagels voorbehandelen, lakken en nabehandelen 3 bij patiënten/zorgvragers/cliënten een gezichtsreiniging uitvoeren 4 bij patiënten/zorgvragers/cliënten een dagmake-up aanbrenge 5 de meest voorkomende instrumenten en producten bij hand/nagelverzorging, huidverzorging en make-up kennen en toepassen 6 aspecten noemen die een rol spelen bij de beoordeling van het uiterlijk van iemand en kan omschrijven welke gevoelens, meningen en gedragingen hierbij een rol spelen 7 de rol omschrijven die het uiterlijk speelt in de reclame en hier kritisch mee omgaan

	<p>8 verschillende opvattingen ten aanzien van lichaamsverzorging en -hygiëne omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond <p>9 verschillen in de betekenis omschrijven die het uiterlijk heeft in verschillende culturen</p> <p>10 kan functie en bouw van de huid en nagel benoemen</p>
ZW/K/11	<p>Assisteren en verzorgen</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 eenvoudige verzorgende werkzaamheden bij een patiënten/zorgvragers/cliënten uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - wassen van armen, handen en gezicht - haren kammen - haren wassen - aan- en uitkleden <p>2 assisteren bij til- en verplaatsingstechnieken</p> <ul style="list-style-type: none"> - wandelen - in en uit een stoel helpen - rechtop zetten in bed en stoel <p>3 zorgdragen voor de ziekenkamer</p> <ul style="list-style-type: none"> - inrichting - hulpmiddelen - sfeer - onderhoud - bed rechtekken - bed verschonen <p>4 enkele eenvoudige EHBO-basistechnieken toepassen</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabiele zijligging - stelpen van bloedingen - eenvoudige verbandtechnieken - hulp bij verbrandingen - hulp bij verslikken
ZW/K/13	<p>Voedingsverzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 hulpmiddelen hanteren om tot een verantwoorde voeding te komen</p> <p>2 voedings- en genotmiddelen beoordelen en gebruiken bij de bereiding van gerechten en maaltijden</p> <p>3 de betekenis van voeding omschrijven</p> <p>4 kenmerken van een verantwoord voedingsgedrag noemen rekening houdend met leeftijd en gezondheid</p> <p>5 voorbeelden geven waaruit blijkt dat er een relatie bestaat tussen welvaart, voedingsgedrag en gezondheid</p>

	<p>6 voedingsstoffen omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - belang - behoud tijdens bewaren en bereiden - aangeven waarin ze voorkomen <p>7 omschrijven hoe het bederf van voedingsmiddelen tegengegaan of voorkomen kan worden</p> <p>8 de basisprincipes van vegetarisme en multiculturele voedingsgewoonten benoemen</p>
ZW/K/14	<p>Zorg voor huishouding</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 werkzaamheden plannen 2 basisvaardigheden toepassen die noodzakelijk zijn voor de bereiding van eenvoudige maaltijden en tussengerechten 3 materialen en apparatuur hanteren bij de bereiding van gerechten in de privé-huishouding 4 schoonmaakmiddelen en -apparatuur kiezen en gebruiken 5 schoonmaakwerkzaamheden verrichten 6 schoonmaakapparatuur reinigen en opruimen 7 de zin en noodzaak van schoonmaak en onderhoud omschrijven 8 wasbehandeling uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - onderhoudsvoorschriften lezen en interpreteren - was sorteren - wasmiddel kiezen en gebruiken - apparatuur voor wasbehandeling bedienen - strijk- en opmaakmethoden toepassen

2. Syllabus Zorg-en-welzijn-breed KB

2a. Verdeling examinering CE/SE

Tabel:

Verdeling van de examenstof Zorg-en-welzijn-breed KB over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		K	CE	moet op SE	mag op SE
ZW/K/1	Oriëntatie op de werkvelden	X		K	
ZW/K/2	Professionele vaardigheden	X	K	K	
ZW/K/3	Sociale en communicatieve vaardigheden	X		K	
ZW/K/4	Drama	X		K	
ZW/K/5	Grondhouding	X		K	
ZW/K/6	Informatie en communicatie technologie	X	K		K
ZW/K/7	Sociaal pedagogisch werk	X	K		K
ZW/K/8	Begeleiding van activiteiten	X		K	
ZW/K/9	Zorg en hulpverlening	X		K	
ZW/K/10	Persoonlijke verzorging	X	K		K
ZW/K/11	Assisteren en verzorgen	X	K		K
ZW/K/12	Haarverzorging	X		K	
ZW/K/13	Voedingsverzorging	X	K		K
ZW/K/14	Zorg voor huishouding	X	K		K
ZW/K/15	Facilitaire dienstverlening	X		K	
ZW/V/1	Integratieve opdracht	X	K		K

2b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

ZW/K/2	Professionele vaardigheden De kandidaat kan 1 planmatig werken <ul style="list-style-type: none"> - voorbereiden<ul style="list-style-type: none"> . oriënteren, kiezen . strategie bepalen . plannen - uitvoeren - evalueren 2 reflecteren op het eigen handelen 3 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - werkplannen/werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - volgens tijdschema, handleiding, instructie werken - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren/opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 4 de Nederlandse taal functioneel gebruiken <ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren<ul style="list-style-type: none"> . werkoverleg . vaktaal . mondelinge opdrachten interpreteren . informeel communiceren 5 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken <ul style="list-style-type: none"> - rekenen met inhoudsmaten/gewichten - rekenen met verhoudingen 6 economisch bewust omgaan met materialen en middelen 7 de werkzaamheden op een veilige wijze uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning<ul style="list-style-type: none"> . gezondheid . veiligheid . welzijn - wettelijke eisen en voorschriften bij het omgaan met materialen en middelen noemen - de functie van de Arbo-wet noemen - de juiste werkhouding demonstreren bij werkzaamheden<ul style="list-style-type: none"> . bij alle professionele handelingen in een goede lichaamshouding werken
---------------	--

	<p>8 milieubewust handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennis van milieukeurmerken en -logo's - aspecten met betrekking tot milieubewust handelen noemen - de invloed die productie in het algemeen op het milieu heeft <ul style="list-style-type: none"> . vervuiling lucht, bodem, water . uitputting grondstoffen . energie . afval . ruimte beslag <p>9 hygiënisch werken</p> <ul style="list-style-type: none"> - de noodzaak van hygiënisch werken uitleggen <p>10 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>11 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren <p>12 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes - informatie beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit <ul style="list-style-type: none"> . objectief . subjectief
--	---

ZW/K/6

Informatie en communicatie technologie *)

De kandidaat kan

- 1 binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken
- 2 werken met eenvoudige, voor het vakgebied relevante software
- 3 een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen
- 4 het doel van het opslaan van relevante gegevens noemen, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van patiënten/zorgvragers/cliënten
- 5 voor- en nadelen noemen van gegevensverwerking
- 6 aspecten van technologische vernieuwingen noemen en is zich bewust van veranderingen voor de beroepspraktijk
  - meer algemene recente en verwachte technologische ontwikkelingen
  - invloed op maatschappelijke ontwikkelingen
  - meer vakspecifiek recente en verwachte technologische ontwikkelingen
  - invloed op de organisatie van het dienstverleningsproces
  - verandering en verdwijning van beroepen
- 7 met gebruikmaking van een computer eenvoudige administratieve werkzaamheden uitvoeren
  - binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken
    - bronnen gebruiken, geautomatiseerde gegevensbestanden, internet
    - informatie op waarde schatten, kiezen en ordenen
    - informatie bewerken: samenvatting, tabel, grafiek
  - aspecten van geautomatiseerde gegevensverwerking noemen
    - het doel van het opslaan van relevante gegevens, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van patiënten/zorgvragers/cliënten
    - voor- en nadelen van gegevensverwerking

*)

Hierbij geldt de beperking dat de toetsing van ICT-toepassingen gerelateerd is aan de overige exameneenheden die centraal geëxamineerd worden.

<p>ZW/K/7</p>	<p>Sociaal pedagogisch werk</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen herkennen 2 de wederzijdse beïnvloeding van lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkelingen aangeven 3 de essentie van opvoedingsaspecten omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - structuur bieden - consequent zijn - belonen en straffen - de ontwikkeling van het kind 4 verschillende houdingen ten aanzien van opvoeding omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 5 begrip tonen voor gevoelens en wensen van de zorgvrager rond zorgverlening 6 met eigen emoties en die van anderen omgaan 7 de betekenis van zelfzorg en zelfredzaamheid van de zorgvrager en ADL uitleggen 8 de invloed van samenlevingsvormen op de opvoeding noemen 9 aan de hand van een gerichte opdracht een lid van de doelgroep observeren en daarover zakelijk rapporteren
<p>ZW/K/10</p>	<p>Persoonlijke verzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 zorg dragen voor een verzorgd uiterlijk <ul style="list-style-type: none"> - handen, nagels - haren - gezicht - adem - lichaamsgeur - kleding 2 bij patiënten/zorgvragers/cliënten nagels voorbehandelen, lakken en nabehandelen 3 bij patiënten/zorgvragers/cliënten een gezichtsreiniging uitvoeren 4 bij patiënten/zorgvragers/cliënten een dagmake-up aanbrenge <ul style="list-style-type: none"> - regels voor het aanbrenge van dagmake-up - het belang van een verantwoorde make-up uitleggen 5 de meest voorkomende instrumenten en producten bij hand/nagelverzorging, huidverzorging en make-up kennen en toepassen

	<p>6 aspecten noemen die een rol spelen bij de beoordeling van het uiterlijk van iemand en kan omschrijven welke gevoelens, meningen en gedragingen hierbij een rol spelen</p> <p>7 de rol omschrijven die het uiterlijk speelt in de reclame en hier kritisch mee omgaan</p> <p>8 verschillende opvattingen ten aanzien van lichaamsverzorging en -hygiëne omschrijven</p> <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond <p>9 verschillen in de betekenis omschrijven die het uiterlijk heeft in verschillende culturen</p> <p>10 kan functie en bouw van de huid en nagel benoemen</p>
ZW/K/11	<p>Assisteren en verzorgen</p> <p>De kandidaat kan</p> <p>1 eenvoudige verzorgende werkzaamheden bij een patiënten/zorgvragers/cliënten</p> <p>2 uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> - wassen van armen, handen en gezicht - haren kammen - haren wassen - aan- en uitkleden <p>3 assisteren bij til- en verplaatsingstechnieken</p> <ul style="list-style-type: none"> - wandelen - in en uit een stoel helpen - rechtop zetten in bed en stoel <p>4 zorgdragen voor de ziekenkamer</p> <ul style="list-style-type: none"> - inrichting - hulpmiddelen - sfeer - onderhoud - bed rechtekken - bed verschonon <p>5 enkele eenvoudige EHBO-basistechnieken toepassen</p> <ul style="list-style-type: none"> - stabiele zijligging - stelpen van bloedingen - eenvoudige verbandtechnieken - hulp bij verbrandingen - hulp bij verslikken

<p>ZW/K/13</p>	<p>Voedingsverzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 hulpmiddelen hanteren om tot een verantwoorde voeding te komen 2 voedings- en genotmiddelen beoordelen en gebruiken bij de bereiding van gerechten en maaltijden 3 de betekenis van voeding omschrijven 4 kenmerken van een verantwoord voedingsgedrag noemen rekening houdend met leeftijd en gezondheid 5 voorbeelden geven waaruit blijkt dat er een relatie bestaat tussen welvaart, voedingsgedrag en gezondheid 6 voedingsstoffen omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - belang - behoud tijdens bewaren en bereiden - aangeven waarin ze voorkomen 7 omschrijven hoe het bederf van voedingsmiddelen tegengegaan of voorkomen kan worden 8 de basisprincipes van vegetarisme en multiculturele voedingsgewoonten benoemen
<p>ZW/K/14</p>	<p>Zorg voor huishouding</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 werkzaamheden plannen 2 basisvaardigheden toepassen die noodzakelijk zijn voor de bereiding van eenvoudige maaltijden en tussengerechten 3 materialen en apparatuur hanteren bij de bereiding van gerechten in de privé-huishouding 4 schoonmaakmiddelen en -apparatuur kiezen en gebruiken 5 schoonmaakwerkzaamheden verrichten 6 schoonmaakapparatuur reinigen en opruimen 7 de zin en noodzaak van schoonmaak en onderhoud omschrijven 8 wasbehandeling uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - onderhoudsvoorschriften lezen en interpreteren - was sorteren - wasmiddel kiezen en gebruiken - apparatuur voor wasbehandeling bedienen - strijk- en opmaakmethoden toepassen

ZW/V/1**Integratieve opdracht**

De kandidaat kan een praktische opdracht uitvoeren die betrekking heeft op één derde deel van de eindtermen van het kerndeel.

In dat verband kan de kandidaat

- 1 in de voorbereidingsfase:
  - een uitgewerkte opzet maken voor de praktische opdracht
  - een haalbare activiteiten- en tijdsplanning maken
- 2 in de fase van de uitvoering:
  - relevante informatie verzamelen
  - de verzamelde informatie verwerken, analyseren en interpreteren
  - de verzamelde informatie beknopt en helder weergeven
- 3 in de fase van de afsluiting:
  - het resultaat van de opdracht op samenhangende wijze schriftelijk weergeven met behulp van een tekstverwerkingsprogramma conform de eisen aan layout, indeling en opmaak
  - het resultaat van de opdracht mondeling presenteren met behulp van media en presentatievaardigheden
  - demonstreren dat de vaktechnische vaardigheden worden beheerst die voorkomen in de eindtermen van het kerndeel waarop de opdracht betrekking heeft
  - eigen opvattingen beargumenteren
- 4 in de fase van de evaluatie:
  - het uitvoeringsproces en het resultaat van de opdracht evalueren aan de hand van vooraf gegeven criteria.

De kandidaat kan verantwoording afleggen voor de wijze waarop het resultaat van de opdracht tot stand is gekomen, aan de hand van een

- plan van aanpak of
- logboek of
- procesevaluatie

3. Syllabus

- **Zorg-en-welzijn-breed GL**
- **Verzorging GL**
- **Uiterlijke verzorging GL**

3a. Verdeling examinering CE/SE bij GL

Tabel:

Verdeling van de examenstof over centraal examen en schoolexamen

Exameneenheden		G	CE	moet op SE	mag op SE
CE-deel Zorg-en-welzijn-breed GL, Verzorging GL en Uiterlijke verzorging GL					
ZWG/K/2	Professionele vaardigheden	X	G	G	
ZWG/K/6	Informatie en communicatie technologie	X	G		G
ZWG/K/7	Sociaal pedagogisch werk	X	G		G
ZWG/K/10	Persoonlijke verzorging	X	G		G
ZWG/K/11	Assisteren en verzorgen	X	G		G
SE-deel Zorg-en-welzijn-breed GL					
ZW/K/1	Oriëntatie op de werkvelden	X		G	
ZWG/K/2	Professionele vaardigheden	X		G	
ZW/K/3	Sociale en communicatieve vaardigheden	X		G	
ZW/K/4	Drama	X		G	
ZW/K/5	Grondhouding	X		G	
ZW/K/9	Zorg en hulpverlening	X		G	
ZW/K/15	Facilitaire dienstverlening	X		G	

3b. Specificatie van de globale eindtermen voor het CE

<p>ZWG/K/2</p>	<p>Professionele vaardigheden</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 planmatig werken <ul style="list-style-type: none"> - voorbereiden <ul style="list-style-type: none"> · oriënteren, kiezen · strategie bepalen · plannen - uitvoeren - evalueren 2 reflecteren op het eigen handelen 3 op systematische wijze werkzaamheden uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - werkplannen/werk voorbereiden - systematisch uitvoeren - volgens tijdschema, handleiding, instructie werken - tussentijds controleren en bijstellen - eindcontrole uitvoeren - afleveren/opleveren - evalueren (oog hebben voor verbeteringen volgende opdracht) 4 de Nederlandse taal functioneel gebruiken <ul style="list-style-type: none"> - op basaal niveau lees- en schrijfvaardigheden toepassen bij de administratieve verwerking van zijn werkzaamheden - een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen - mondeling communiceren <ul style="list-style-type: none"> · werkoverleg · vaktaal · mondelinge opdrachten interpreteren · informeel communiceren 5 tijdens de werkvoorbereiding en de werkuitvoering op basaal niveau berekeningen maken <ul style="list-style-type: none"> - de zakrekenmachine doelmatig gebruiken 6 economisch bewust omgaan met materialen en middelen 7 de werkzaamheden op een veilige wijze uitvoeren <ul style="list-style-type: none"> - Arbo-risicoherkenning <ul style="list-style-type: none"> · gezondheid · veiligheid · welzijn - wettelijke eisen en voorschriften bij het omgaan met materialen en middelen noemen - de functie van de Arbo-wet noemen - de juiste werkhouding demonstreren bij werkzaamheden <ul style="list-style-type: none"> · bij alle professionele handelingen in een goede lichaamshouding werken
-----------------------	--

	<p>8 milieubewust handelen</p> <ul style="list-style-type: none"> - kennis van milieukeurmerken en -logo's - aspecten met betrekking tot milieubewust handelen noemen - de invloed die productie in het algemeen op het milieu heeft <ul style="list-style-type: none"> · vervuiling lucht, bodem, water · uitputting grondstoffen · energie · afval · ruimte beslag <p>9 hygiënisch werken</p> <ul style="list-style-type: none"> - de noodzaak van hygiënisch werken uitleggen <p>10 zich aan- en inpassen in de bedrijfscultuur</p> <ul style="list-style-type: none"> - bedrijfsnormen - overzicht arbeidsorganisatie - plaatsen van eigen arbeid - functioneren in hiërarchie <p>11 samenwerken bij het uitvoeren van werkzaamheden</p> <ul style="list-style-type: none"> - taken verdelen - overleggen - zich houden aan afspraken - omgaan met kritiek - rapporteren <p>12 omgaan met verschillen op basis van culturele gebondenheid en geslacht</p> <ul style="list-style-type: none"> - normen - waarden - gewoontes - informatie beoordelen op bruikbaarheid, betrouwbaarheid en representativiteit <ul style="list-style-type: none"> · objectief · subjectief
--	---

ZWG/K/6	<p>Informatie en communicatie technologie *)</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 binnen het vakgebied gericht informatie opzoeken met behulp van moderne technieken 2 werken met eenvoudige, voor het vakgebied relevante software 3 een eenvoudig zakelijk verslag schrijven met gebruikmaking van geautomatiseerde systemen 4 het doel van het opslaan van relevante gegevens noemen, mede in relatie tot de persoonlijke aandacht voor en de privacy van patiënten/zorgvragers/cliënten 5 voor- en nadelen noemen van gegevensverwerking 6 aspecten van technologische vernieuwingen noemen en is zich bewust van veranderingen voor de beroepspraktijk <ul style="list-style-type: none"> - meer algemene recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op maatschappelijke ontwikkelingen - meer vakspecifiek recente en verwachte technologische ontwikkelingen - invloed op de organisatie van het dienstverleningsproces - verandering en verdwijning van beroepen - gevolgen in termen van permanente educatie <p>*)</p> <p>Hierbij geldt de beperking dat de toetsing van ICT-toepassingen gerelateerd is aan de overige exameneenheden die centraal geëxamineerd worden</p>
----------------	--

ZWG/K/7	<p>Sociaal pedagogisch werk</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 de lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkeling van kinderen herkennen en omschrijven 2 de wederzijdse beïnvloeding van lichamelijke, geestelijke en sociale ontwikkelingen aangeven 3 de essentie van opvoedingsaspecten omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - structuur bieden - consequent zijn - belonen en straffen - meegaan in de ontwikkeling van het kind 4 verschillende houdingen ten aanzien van opvoeding omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 5 begrip tonen voor gevoelens en wensen van de zorgvrager rond zorgverlening 6 met eigen emoties en die van anderen omgaan 7 de betekenis van zelfzorg en zelfredzaamheid van de zorgvrager en ADL uitleggen 8 de invloed van samenlevingsvormen op de opvoeding noemen 9 aan de hand van een gerichte opdracht een lid van de doelgroep observeren en daarover zakelijk rapporteren
----------------	---

ZWG/K/10	<p>Persoonlijke verzorging</p> <p>De kandidaat kan</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 zorgdragen voor een verzorgd uiterlijk <ul style="list-style-type: none"> - handen, nagels - haren - gezicht - adem - geur - kleding 2 de meest voorkomende instrumenten en producten ten behoeve van de algemene lichaamsverzorging en -hygiëne bij hand/ nagelverzorging, huidverzorging en gezichtsverzorging benoemen en toepassen 3 aspecten noemen die een rol spelen bij de beoordeling van het uiterlijk van iemand en kan omschrijven welke gevoelens, meningen en gedragingen hierbij een rol spelen 4 de rol omschrijven die het uiterlijk speelt in de reclame en hier kritisch mee omgaan 5 verschillende opvattingen ten aanzien van lichaamsverzorging en -hygiëne omschrijven <ul style="list-style-type: none"> - vanuit levensovertuiging - vanuit culturele achtergrond 6 verschillen in de betekenis omschrijven die het uiterlijk heeft in verschillende culturen 7 kan functie en bouw van de huid en de nagel benoemen in relatie tot het verzorgen hiervan
-----------------	--

ZWG/K/11 Assisteren en verzorgen

De kandidaat kan

- 1 eenvoudige verzorgende werkzaamheden bij een patiënt/zorgvrager/cliënt uitvoeren
  - wassen
  - haren kammen
  - haren wassen
  - aan- en uitkleden
- 2 assisteren bij til- en verplaatsingstechnieken
  - wandelen
  - in en uit een stoel helpen
  - rechtop zetten in bed en stoel
- 3 zorgdragen voor de ziekenkamer
  - inrichting
  - hulpmiddelen
  - sfeer
  - onderhoud
  - bed rechttrekken
  - bed verschoneren
- 4 enkele eenvoudige EHBO-basistechnieken toepassen
  - stabiele zijligging
  - stelpen van bloedingen
  - eenvoudige verbandtechnieken
  - hulp bij verbrandingen
  - hulp bij verslikken

